

Miljøkampen må oppdateres - det er ingen vei utenom gruvedrift

5.10.2026 - Martin Sveinssønn Melvær | Bellona

Europa trenger mineraler. Norge kan bidra, men da må politikerne bytte ut berøringsangst med handlekraft, mens industri og aktivister må opp fra skyttergravene.

Kronikken signert Martin Melvær, teamleder materialer og industri, stod først på trykk i Teknisk Ukeblad/Digi 05.10.26.

Det kriges i Europa. Men makten til å bestemme om Ukraina kan forsvare seg, og om Russland kan angripe, ligger i Beijing.

Ukraina mangler for tiden Patriot-missiler, som er det eneste gode forsvaret mot Putins ballistiske missilangrep. Samtidig kan verken Patriot eller Putin-missiler lages uten sjeldne jordarter – kritiske mineraler som Kina har full kontroll på.

Behovet drives av mer enn forsvar. Løsningene vi trenger for å bekjempe klimakrisen – solceller, vindmøller, batterier og strømmnett – innebærer en mangedobling av dagens mineralbehov. Nærmest alt i samfunnet som ikke kommer fra havet, skogen eller bonden, kommer fra en gruve.

«Kinas dominans over disse verdikjedene gir dem makt over alle oss andre.»

Martin Sveinssønn Melvær

Teamleder, materialer og industri

Og akkurat dét har Trump skjönt. Han truet med å trekke støtten til Ukraina for å få tilgang på mineralene deres, og han vil fortsatt annektere Grønland. Nå har han rettet blikket mot Canada, Island og Mexico.

Norge har mineralene Europa trenger. Ikke minst har vi kompetanse og teknologi for å gjøre mineralutvinning mer bærekraftig. Men lite skjer.

Høyt konfliktnivå

Bellona opplever at konfliktnivået i norsk mineraldebatt er så høyt at politikerne vegrer seg for å ta jobben. Debatten om sjødeponi har sendt miljøbevegelse og næring i skyttergravene. Nye gruveprosjekter regner med å bruke minst fire år i rettssystemet og risikerer at konsesjoner blir erklært ugyldige etter at ti år er gått, noe som skjedde med Nordic Mining i sommer. Mangelen på forutsigbarhet truer investeringsviljen i norske mineraler.

Offentlige prosesser er tidkrevende og lite koordinerte, mens de ansvarlige kommunene mangler både erfaring og støtte. Europas største og viktigste prosjekt for sjeldne jordarter – Fensfeltet i Telemark – står på stedet hvil. En lang kommunal prosess ble til slutt for vanskelig og endte i vår med at staten tok over. Etterpå har det gått flere måneder uten utvikling. Europas svar på Kinas mineralmonopol venter på det norske byråkratiet.

Forsvarsministeren har sagt han regner med å bli pensjonist før prosjektet kommer i gang.

«I mellomtiden importerer vi det vi trenger, fra gruver vi aldri ville tillatt her hjemme, fra verdikjeder med alvorlige konsekvenser for natur, helse og menneskerettigheter.»

Martin Sveinssønn Melvær

Teamleder, materialer og industri

For Bellona betyr dette at vi selv må ta ansvar. Det er vanskelig, for også i Norge får mineralutvinning betydelige miljøkonsekvenser, som vi helst skulle unngått. Men spørsmålet er ikke om det vil drives gruver – det er *hvor* og *hvordan*. Svaret fra Bellona er å redusere fotavtrykket så mye som mulig.

Derfor har vi allerede i flere år jobbet konstruktivt med aktører som Rana Gruber og Rare Earths Norway om å redusere natur- og miljøpåvirkningene fra gruvedrift og om løsninger som kan gi betydelige reduksjoner av naturinngrep og utslipp.

Viktig at vi snakker sammen

Når vi nå lanserer en ny samarbeidsplattform, Mineralløftet, har vi også invitert med flere aktører, slik som Nussir. De er blant de mest omtalte mineralaktørene i Norge og har vært gjenstand for mye kritikk, ikke minst fra miljøbevegelsen.

Bellona tror det er viktig med samarbeid, også med aktører som står i vanskelige miljødilemmaer. Skal vi løse problemer, er det viktig at vi snakker sammen. Og finner fram til de løsningene som både kan sikre mineraler for det grønne skiftet, og ta størst mulig hensyn til naturverdier. Slik kan vi også finne virkemidlene som gir politikerne handlingsrom og handlekraft til å realisere ambisjonen i regjeringens mineralstrategi: Å utvikle verdens mest bærekraftige mineralindustri.

Lykkes vi med å utvikle bedre gruveløsninger i Norge, er det noe både miljøet og hele Europa vinner på. Lykkes vi ikke, fortsetter debatten fra skyttergravene – mens uansvarlige og sårbare verdikjeder forblir vår akilleshæl.

<https://bellona.no/nyheter/industri/industrielle-losninger/2026-10-miljokampen-ma-oppdateres-det-er-ingen-vei-utenom-gruvedrift>